

ประโยค ป.ศ. ๘
แต่ง ไทยเป็นมคอธ
สอบ วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

ขันติเป็นประธาน คือขันติเป็นใหญ่ เป็นเหตุนำ และสิ่งที่ขันตินำให้เกิด คือศีลและสมาธิ อันเป็นคุณทั้งสองประการ ศีลก็ตาม สมาธิก็ตาม จักไม่เกิดจากความไม่อดทนหรือความไม่มีขันติ ขันติทำให้ยับยั้งการทำลายชีวิต เพราะอดทนได้ต่อความขัดขวางอารมณ์ เช่นความโกรธ ความปรารถนาต้องการที่ผิดศีลผิดธรรม อย่างรุนแรง จนถึงอาจทำลายชีวิตกันได้เพียงเพื่อให้สมปรารถนา

ขันติทำให้รักษาศีลข้อ ๑ ได้ ศีลข้อ ๒ คือเว้นจากการถือเอาของที่มีใช้ของตน เมื่อความปรารถนาต้องการเกิดขึ้น แม้ไม่มีขันติความอดทนเพียงพอ ก็ยอมละเมิดศีลข้อ ๒

ขันติทำให้รักษาศีลข้อ ๓ คือเว้นจากการประพฤติดุคประเวณี ก็มีเหตุผลเช่นเดียวกัน ว่ารักษาศีลข้อนี้ไม่ได้ แม้ไม่รู้จักกอดคอดต่อความใคร่ ความปรารถนาที่ผิดศีลผิดธรรม ต้องมีขันติ อดทนจนสามารถชนะความใคร่ความปรารถนาที่ผิดศีลผิดธรรมได้ จึงจะรักษาศีลข้อ ๓ ได้

ขันติทำให้รักษาศีลข้อ ๔ ได้ คือมีความอดทนเอาชนะความรู้สึกที่จะพูดความไม่จริง เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจผิดได้ จึงจะรักษาศีลข้อ ๔ ได้ ทุกคนอาจจะมีเวลาต้องบิดเบือนความจริงบางอย่างเพื่อประโยชน์ของตน แต่ถ้าสามารถอดทนเอาชนะความต้องการนั้นได้ ก็จะรักษาศีลข้อ ๔ ได้ ได้เป็นผู้มีวาจาสัตย์ ซึ่งเป็นที่สรรเสริญของบัณฑิตทั้งปวง

และขันติทำให้รักษาศีลข้อ ๕ ได้ ผู้ที่เสพของเมา คือผู้ที่ไม่สามารถอดทนเอาชนะความรู้สึกที่ต้องการอารมณ์มีเมาได้ จึงไม่สามารถรักษาศีลข้อ ๕ ได้ แม้จะได้เคยรู้รสชาติของสิ่งมอมเมามาก่อน เคยรู้สึกเป็นสุขกับความเคลิบเคลิ้มที่เกิดแต่อำนาจของเสพติดทั้งหลาย แต่ถ้ามีขันติเกิดขึ้นเอาชนะความปรารถนา

ต้องการจะได้รับอารมณ์มีนเมาได้ ก็จะสามารถรักษาศีลข้อ ๕ ได้ เลิกละการเสพ
สิ่งมอมเมาทั้งหลายได้ ผู้มีขันติอดทนได้ เอาชนะความโกรธ ความปรารถนาต้อง
การที่ผิดศีลผิดธรรม ความโลภ ความมีเจตนาทำให้เกิดความเข้าใจผิดจากความจริง
และความต้องการอารมณ์เคลิบเคลิ้มมีนเมาได้ จักเป็นผู้มีศีลได้ และมีสมาธิได้
เพราะใจที่มีศีลสะอาดนั้นเป็นใจที่สมาธิเกิดง่าย จึงเป็นใจที่มีสมาธิได้

ผู้มีศีล มีสมาธิ ย่อมเป็นผู้ที่สามารถยังกุศลธรรมคือความดีทั้งปวงให้
เจริญได้ ท่านจึงแสดงไว้ว่า กุศลธรรมทั้งปวงย่อมเจริญ เพราะขันติเท่านั้น ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๙
ตัวอย่าง แต่งไทยเป็นมคธ
พ.ศ. ๒๕๕๑

ขณฺตีติ ปเนตฺถ ๑ สว สีสํ สมาริ จาติ ทฺวิณฺณํ คุณฺนํ ปธานณฺเจว
 อุปฺปาทการณณฺจ ๑ วุคฺตมฺปิ เจตฺ

"สีสสมาริคุณฺนํ ขนฺตี ปธานการณฺ" ติ ๑

คฺคฺราธํ อธิปฺปาโย ๑ สีสมฺปิ สมาริปี น อกฺขนฺตี ปฺฏิจฺจ อุปฺปชฺชนฺติ,
 ขนฺตี ปน ปฺฏิจฺจ อุปฺปชฺชนฺติ ๑ เตสุ สีสํ ตาว ๑ เอตฺถ หิ ปณฺจ สิกฺขาปท-
 สงฺฆาตานิ สีสานิ ปฺวฺจฺจเร ๑ ขนฺติ ปเนสา ปาณาติปาตนิสฺเสรฺสฺส การณฺ ๑ ขนฺติ-
 สมฺนฺนาคโต หิ ปุคฺคโล โภธาทีปฺพนฺสฺส เจว ยาวเทว อคฺคโน อิจฺฉาปสิทฺธิยา
 ปาณาติปาตสมฺคฺดาธ อธฺมมิกาย อคฺริจฺฉาย จ ขโม โหติ ๑ ขนฺติ อิมินากาเรน
 ปาณาติปาตาเวรมณฺีสงฺฆาตฺสฺส ปจฺมสีสฺสฺส รกฺษณการณฺ ๑ สว จ
 อทินฺนาทานาเวรมณฺีสงฺฆาตฺสฺส ทฺติยสีสฺสฺส รกฺษณการณฺ โหติ ๑ ยทา หิ อธฺมมิกา
 ปฺรภณฺจาทาเนน อคฺริจฺฉา อุปฺปชฺชติ, ตทา เจ ขนฺติ น ภเวยฺย, อิทํ สีสํ อชฺฉาจรฺติ,
 ขนฺตี ปน ปฺฏิจฺจ อิทํ สีสํ รกฺษิตุํ สกฺโกติ ๑ ขนฺติ อิมินากาเรน ทฺติยสีสฺสฺส
 รกฺษณการณฺ ๑ สว จ ตเถว กามสมฺมิจฺฉาจรฺราเวรมณฺีสงฺฆาตฺสฺส คฺติยสีสฺสฺส
 รกฺษณการณฺ ๑ กถํ ๑ อธฺมมิกานํ กามานํ อกฺขโม ปุคฺคโล อิทํ สีสํ รกฺษิตุํ น
 สกฺโกติ ๑ ยทา หิ ขนฺติสมฺนฺนาคโต หุตฺวา ยาว อธฺมมิกเก กามे เชตฺถ สกฺโกติ
 ตาว ขโม โหติ, ตทา คฺติยสีสํ รกฺษิตุํ สกฺโกติ ๑ ขนฺติ อิมินากาเรน คฺติยสีสฺสฺส
 รกฺษณการณฺ ๑ สว จ มุสาวาทาเวรมณฺีสงฺฆาตฺสฺส จคฺคฺตสีสฺสฺส รกฺษณการณฺ ๑
 กถํ ๑ โย ยาว ปฺรวิสฺวาทนาธิปฺปาเยน มุสาวาทเจตฺนํ เชตฺถ สกฺโกติ ตาว ขโม
 โหติ, โส อิทํ สีสํ รกฺษิตุํ สกฺโกติ ๑ จานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ ยํ สพฺเพ กทาจิ

๑ ส.ม. ๒๒๑ (บอแก้วศรี สวคมนตรีฉบับหลวง พิมพ์ครั้งที่ ๑๒/๒๕๒๒ หน้า ๒๒๑)

อศุทธศดาช วิสัวาทกา ภเวยฺยํ ๑ สเจ ปน ยาว คัวิสัวาทนาธิปฺปายั เชตุํ สกโกติ
 คาว ขโม ภเวยฺย, อิทํ จตุคฺคตสีลํ รกฺขิตุํ สกโกติ, สจฺจวาโจ โหติ ปณฺจทานณฺจ
 ปสัสนีโย ๑ ขนฺติ อิมินากาเรน จตุคฺคตสีลสฺส รกฺขณการณํ ๑ สา จ สุราเมรย-
 มชฺชปมาทภูจानาเวรมณีสงฺขาตสฺส ปณฺจมสีลสฺส รกฺขณการณํ ๑ กถํ ๑ ขนฺติยา
 มชฺชปानเจตณํ เชตุํ อสกโกนฺโต มชฺชปายี โหติ, เตน อิทํ สีลํ รกฺขิตุํ น
 สกโกติ ๑ โย ปน มชฺชรสณฺญ นานาวิธมชฺชปานสุขปฏิสัเวทึ วา ภูตปฺพุโพ, สเจ
 ปจฺจมา ขนฺติโก หุตฺวา คํคัมชฺชปานเจตณํ เชตุํ สกโกณฺเวยฺย, โส อิทํ สีลํ รกฺขิตุํ
 สกโกติ นานาวิธมชฺชปานา วิรมติ ๑ ขนฺติ อิมินากาเรน ปณฺจมสีลสฺส
 รกฺขณการณํ ๑

โย ปน โภธสฺส เจว อธมฺมิกอศฺริจฺฉาย จ อธมฺมิกกามสฺส จ ปรวิสัวาทนา-
 กายวจีปโยคสมฺมุจฺจาปิกเจตนาช จ มชฺชปานสุขกามตาย จ ขโม โหติ ขนฺติยา จ
 เต โภธาทโย เชตุํ สกโกติ, คสฺส สีลํ เจว สมาริ จ สุเขน ภวนฺติ ๑ ปรีสุทฺธสีลสฺส
 หิ จิตฺตํ สุเขน สมาริยติ, เอวํ จิตฺตสฺส สมาริ ภวติ ๑

ขนฺติยา หิ อุปฺปนฺเนหิ สีลสมาริกุณฺเहेหิ สมฺปนฺโน ปุคฺคโล สพฺเพ
 กุสลธมฺเม วจฺจเมตุํ สกโกติ, เตน วุคฺคํ

"สพฺเพปิ กุสลา ธมฺมา ขนฺตฺยาชว วจฺจมนฺติ เต"^๒ติ ๑

^๒ ส.ม. ๒๒๒ (บอกวัดร สวคมนัดฉบับหลวง พิมพ์ครั้งที่ ๑๒/๒๕๒๒ หน้า ๒๒๒)